

ОРГАНОК КІНЦЯ XVI–ПОЧАТКУ XVII ст. З КОЛЕКЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОГО МУЗЕЮ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ В КИЄВІ

У статті зроблено ретельний аналіз органки кінця XVI – початку XVII ст. з колекції Національного музею історії України в Києві. Коротко описано історію появи та технологію використання багатоствольної артилерії. Розглядається за актовими джерелами стан використання цього виду артилерійського озброєння в українських замках та містах у XVI–XVII ст. Відстежено музейну історію органки.

Ключові слова: органок, багатоствольна артилерія кінця XVI – початку XVII ст., інвентарі українських замків, Національний музей історії України в Києві, музей ім. короля Яна III Собеського у Львові.

Новизна дослідження та його актуальність. Збережені до нашого часу взірці артилерії XIV–XVIII ст. є важливим джерелом історичної інформації і потребують ретельного аналізу та дослідження у галузі вивчення зброєзнавства та військової історії нашої держави. Проблематика вивчення історії такого важливого виду озброєння, як артилерії сьогодні в Україні є дуже актуальною, проте недостатньо опрацьованою. В сучасних працях у галузі майже не приділено уваги музейній історії гармат та відстеженню їхнього переміщення в колекціях. Це обумовлює актуальність запропонованої нами статті.

Стан дослідження проблеми. Важко переоцінити наукову спадщину в дослідженні військової історії та зброї нашої держави М. Грушевського, І. Крип'якевича, Д. Яворницького [1–3]. Вогнепальну зброю в музейних колекціях міста Львова на початку XX ст. вивчали та описували низка львівських науковців: А. Чоловський, К. Бадецький, Р. Мекіцкі. Першоджерелами вивчення історії Музею імені короля Яна III є праці А. Чоловського

Верхотурова Мар'яна Андріївна, викладач кафедри гуманітарних наук, Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів.

© Верхотурова М.А., 2017

Muzeum Narodoweim. krola Jana III, Przewodnik tymczasowy, Muzeum Narodoweim. krola Jana III, I jegozadania – стаття в часописі «Sztuka», Muzea Gminym. Lwowa, Sprawozdanie Dyrekcji Archiwumm. etc. z dzialnoscii w latach 1933–4 [4–7]. Muzeum narodoweim. krola Jana III we Lwowie. Przewodnik po zbiorach z 12 tablicami, автор – Р. Мекіці, виданий у 1936 році у Львові [8].

Друга половина ХХ ст. – «радянський» період, примітивним становленням українського зброєзнавства як такого, завдяки науковим розвідкам В. Сидоренка, О. Апанович та працями, присвяченими ливарництву, П. Жолтовського [9–14]. Інформативною є стаття В. Палієнка «З історії української артилерії» [15]. Серед сучасних дослідників історії артилерії варто відзначити праці О. Мальченка «Арсенали українських замків XV–XVII ст.», «Артилерія на українських землях у XIV–XV ст.», та «Museum artilleriae ucrainica esaeculi XV–XVIII. Pars I» [16–18]. Декілька наукових праць О. Сокирка присвячені питанню дослідження артилерії на українських землях. У контексті дослідження стану озброєння міста Львова за актовими джерелами відзначимо праці львівської дослідниці Т. Білушак [19]. Автор статті досліджує питання історії артилерії XIV–XVIII ст. та формування її колекційних збірок [20].

Метою автора є короткий нарис історії виникнення та розвитку багатоствольної артилерії, її використання на українських землях у XVI – початку XVII ст., аналіз взірця багатоствольної артилерії кінця XVI – початку XVII ст. з колекції Національного музею історії України в Києві та висвітлення музейної історії описаного предмета.

Ідея здійснення кількох швидких послідовних пострілів з одного знаряддя виникла ще з найдавніших часів, і була реалізована давньогрецькими майстрами, які винайшли полібол – станковий арбалет з магазином для стріл револьверного типу. Тяги́ва натягувалася воротом, що одночасно повертав магазин, подавав на лоток стрілу і здійснював натиск на спуск [21, с. 114-115].

Первісним прообразом багатоствольної артилерії було знаряддя, назване рібодекін. Перші документальні згадки про цей вид артилерії датуються 1339 роком – це розрахункові книги м. Сент-Омер, де вказано, що коваль отримав платню за підпорку для укріплення дерев'яної основи десятиствольного знаряддя. Наступні десятиліття згадуються рібодекіни й в інших Європейських містах [21, с. 116].

В «Арсенальній книзі імператора Максиміліана І», виданій в Інсбруку близько 1500 р., зображено декілька різнотипних багатоствольних артилерійських знарядь. Є два зображення шестиствольних установок (по три гармати в два ряди, закріплені разом двома скобами по казенній та дульній частинах стволів) на двоколісному лафеті, один сорокаствольний органок (стволі закріплені по вісім штук у п'ять рядів трьома поперечними та однією повздовжньою скобами) на двоколісному лафеті. Зображено у книзі й чотири установки на дерев'яному ложі – дві трьохствольні (на одній стволи закріплені в один ряд, на іншій – два на ложі, третій – по середині між ними зверху), по одній чотирьох та шестиствольній установці [22].

Одночасно з вдосконаленням технічних характеристик дульнозарядної артилерії та спробами зробити більш ефективними перші казнозарядні гармати, майстри-гармаші XV–XVI ст. працювали над створенням багатоствольних взірців артилерії, здатних вести швидкий вогонь. Такі знаряддя й стали першими прототипами майбутніх систем залпового вогню [23, ст. 145–148]. Неуніфікованість термінології артилерії окресленого нами часового періоду не дозволяє виділити один термін для позначення багатоствольної артилерійської установки. Сьогодні зустрічаємо різні назви описаного нами типу зброї, а саме – сорока, органок, ожига і т.п. [22–24]. Досить часто зустрічаємо трактування тієї чи іншої назви як означення дещо відмінних в конструкції систем багатоствольної артилерії. Ми вважатимемо об'єктивним термін, котрий

використовувався для позначення багатоствольної артилерії в приблизному часі та регіоні, звідки походить предмет. Відштовхуючись від описів інвентарів українських замків та записів у книгах протоколів провізорів міського арсеналу Львова, вважатимемо за доцільне у нашій роботі використовувати термін органок як найбільш історично правильний для території сучасної України [16].

Органок – багатоствольне артилерійське знаряддя, (*орудие* – рос., *гармата* – укр.) зазвичай складається з батареї стволів (від кількох штук – до кількох десятків), закріплених на дерев'яному ложі (більш досконалі взірці мали кілька рядів стволів, розміщених на барабані, що крутиться), запальні отвори стволів, міцно прикріплені до дерев'яної основи, з'єднувалися між собою поперечним жолобком для засипки пороху та підпалу зарядів. Після підпалу заряду першого ствола вогонь швидко поширювався жолобком від одного ствола до іншого, що забезпечувало швидку стрільбу. Але такий ефект швидкострільності досягався лише при заздалегідь підготованому до стрільби органку, тобто при першій серії пострілів, адже на повторне зарядження стволів йшло стільки ж часу, скільки на зарядження такої ж кількості окремих стволів. Значно знижували ефективність використання органку вітряна погода та вологість повітря – порох, засипаний у відкритий жолобок, легко видувався вітром або швидко відволожувався. Використовувалися переважно як фортечна та польова артилерія [23, ст. 145–148; 21 с. 117; 25].

Доволі поширеним було застосування багатоствольної артилерії на теренах сучасних українських земель у XVI-XVII ст. Про це свідчать документальні джерела з різних регіонів. Згідно з інвентарями українських замків 1550-х років у Житомирі було 13 стволів (це кількість труб одного знаряддя, чи загальна кількість стволів кількох – невідомо), в Кам'янці у 1570 році на озброєнні стояло два органки – на 21 і 24 стволи. У Барському арсеналі станом на 1607 рік – один органок на 5 стволів. У Кам'янці на

початку XVII ст. – 24-ствольний органок [16]. Згідно з «Книгою протоколів провізорів міського арсеналу про проведення ревізії складів зброї і цехових веж» 1669 року у Миському арсеналі на озброєнні був один шестиствольний та три п'ятиствольних органки. У 1686 році за актом ревізії зафіксовано 5 органків [19].

Сьогодні у Національному історичному музеї України у Києві у залі історії України XVII ст. експонується цікавий взірець описаного нами типу артилерії, а саме: дев'ятиствольний органок кінця XVI – початку XVII ст. Детально опишемо його [26].

Дев'ять гарматних стволів розміщені на дерев'яному ложі, кожен в окремому гнізді, глибиною 20 мм. Закріплені двома металевими пластинами-скобами (перша скоба кріпить стволи по казенній частині, в ній дублюються запальні отвори та є тоненький жолобок над отворами, друга скоба кріпить стволи по дульній частині) та заклепками.

Діаметр каналу ствола для всіх трубок є однаковим – 25 мм.

Дев'ять стволів є різної довжини, тому умовно пронумеруємо стволи від 1 до 9, рухаючись зліва направо.

Довжина першого – 410 мм.

Довжина другого – 420 мм.

Довжина третього – 450 мм.

Довжина четвертого – 410 мм.

Довжина п'ятого – 405 мм.

Довжина шостого – 430 мм.

Довжина сьомого – 430 мм.

Довжина восьмого – 410 мм.

Довжина дев'ятого – 340 мм.

Кожен ствол з казенної частини заглушений металевим чопом, за яку додатково кріпиться до ложа тоненькою скобою.

Для зручності опису частину дерев'яного ложа, де розміщені трубки, назвемо головою, місце звуження ложа – шиєю, місце розширення – плечима.

Довжина ложа загальна – 1045 мм (з правої сторони), 1085 мм (з лівої сторони).

Товщина ложа – 80 мм.
Ширина голови – 480 мм
Довжина голови – 380 мм (з правої сторони), 420 мм (з лівої сторони) .
Ширина шиї – 215 мм.
Ширина плеча загальна – 555 мм.
Ширина правої та лівої частин плеча після розрізу – 240 мм.

Маркування та епіграфіка відсутні.

Перший, другий та п'ятий стволи – неоригінальні.

При підготовці до стрільби кожен ствол заряджався окремо з дула.

Будова органка, а саме: чітка уніфікованість калібру стволів, точний збіг в розміщенні дублюючих запальних отворів на скобі до запальних отворів на стволах, тонкий жолобок над запальними отворами, міцне дерев'яне ложе дозволяють зробити припущення, що перед нами класичний взірець для бойового застосування даного виду артилерійського озброєння [23].

Сьогодні це музейний предмет з фондів Національного музею історії України в Києві. Експонується у залі, присвяченому історії України XVII ст. В інвентарній картці музею гарматі присвоєно № 3-1496 [27]. У книзі надходжень – № 16212, і вказано, що предмет потрапив до фондів Музею з старих музейних фондів до 1980-х рр. згідно з актом № 2842 [28]. Принагідно зазначимо правильність побудови експозиції, котра «вписує» гармату в історичний контекст. Експозиційний предмет добре доступний для огляду. Виокремленість із загальної експозиції залу вигідно підкреслює значимість артилерії посеред іншого виду озброєння, що, безумовно, сприяє зацікавленості оглядача. Особливо цікавою є музейна історія описаного нами органка.

Дослідженню історії музейної справи на теренах сучасної України кінця XIX – середини XX ст., на жаль, попри важливість цього періоду для базового становлення музейної справи приділено недостатньо уваги. В окреслений нами часовий проміжок активно започатковувалися,

розвивалися та збагачувалися музейні збірки майже у всіх містах на містечках сучасної України. Особливо яскраво цей процес проходив у Львові. У 1893 році під патронатом Гміни розпочав роботу Львівський історичний музей. Основу збірки на початку роботи закладу склали речі, зібрані в міському архіві, дари окремих громадян та цікаві предмети, передані в музей з різних міських бюро. Львів завжди був місцем сплетіння різних культур, що яскраво відобразилося на розвитку музейних установ, які діяли в столиці Галичини. На початку 1900-х років їх кількість стрімко зростала, розпочали роботу Промисловий музей, Національна галерея, Музей ім. Дідушицьких та ін. [29].

6 серпня 1908 року на прохання першого заступника мера міста Тадеуша Рутовського Гміна місто придбало «кам'яницю королівську» – будинок на пл. Ринок 6 для потреб новоствореного Національного музею ім. Яна III. Впродовж місяця було проведено першочергові заходи з консервації будівлі, відремонтовано дах, вікна, двері. 12 вересня 1908 року у двох кімнатах відкрито першу експозицію Національного музею ім. Короля Яна III. Першими експонатами Музею стали портрети Яна III та його родини, медалі, монети та інші пам'ятні речі, подаровані у фонди приватними особами та знайдені у архіві та церквах міста. Всі речі поміщалися у двох кімнатах, частина з експонатів лежала просто на підлозі. Значну частину зібрання становили портрети польських діячів XVI–XIX ст. (243 одиниці) і пам'ятки родини Собеських. Окремий розділ формували предмети, пов'язані зі Львовом, зібрані за кілька попередніх років у Міському Архіві. Це були експонати приватних осіб, речі, знайдені в костелах, монастирях. Саме так було розпочато експозиційну діяльність в подальшому одного з найбагатших музеїв Львова. На початку заснування зразків артилерії в колекції не було. Про це свідчить путівник, який уклав А. Чоловський, – *Muzeum Narodoweim krola Jana III, Przewodnik tymczasowy*, виданий 1909 року у Львові [4]. Музей активно

розвивався, колекція збагачувалася стараннями працівників, дарунками й депозитами окремих містян [5].

Перша світова війна внесла свої трагічні корективи у заплановану роботу музеїв Львова. Для збереження зразків колекції від знищення та пограбувань їх неодноразово вивозили до Кракова, де безцінні речі знаходили прихисток у Національному музеї [29]. Проте вже у 1920 році Національний музей ім. короля Яна III відновив свою роботу – відбулася перша у Львові виставка людвисарських виробів, де були представлені роботи з часів глибокого Середньовіччя і до кінця XIX століття. Основну частину експонатів становили гармати, мортири та дзвони. Перша частина виставки була присвячена артилерії. В експозиції було дев'ятнадцять гармат та чотири мортири. Це були залишки львівської артилерії XV–XVIII ст., дивом збереженої в місті до того часу [6].

У 1929 році під керівництвом А. Чоловського, тоді – директора міського архіву та музеїв Гміни Львова, вийшов друком каталог зібрань музеїв, підпорядкованих Гміні, а саме – Національного музею ім. короля Яна III і збірки Б. Ожеховича, Національної галереї, Історичного музею, Промислового музею. Авторами стали К. Бадецький, Р. Мекіцкі, М. Герасимович, С. Заревич, Г. Цісла. У списку речей з фондів Національного музею ім. короля Яна III під номером 67 числився органок XVII ст. Згідно з описом, знаряддя складалося з дев'яти залізних стволів, збережених з яких шість, розміщених на фігурному дубовому ложі. Каталог містить фотографію органка, згідно з якою за зовнішніми ознаками не виникає сумнівів, що це описаний нами вище органок, який сьогодні знаходиться у фондах Національного музею історії України в Києві [6, с. 59].

У 1936 році у Львові було надруковано *Muzeum Narodowe im. krola Jana III we Lwowie. Przewodnik po zbiorach z 12 tablicami*, автором цього каталогу був Р. Мекіцкі – тогочасний директор музею. Згідно з описами та фотографіями колекція зброї експонувалася у двох кімнатах-«збройовнях». У першій «збройовні» був

розміщений дев'ятиствольний органок XVII ст. З фотографії бачимо, що це є описаний нами предмет [8, с. 46-47].

Музейна реформа 1940-х років, котра проходила у Львові, призвела до розформування 26 музейних установ, що діяли та активно розвивалися. Внаслідок цього їх фонди були розподілені між кількома великими музеями міста [29]. Таким шляхом до колекції ЛІМ частково потрапили колекції Національного музею ім. короля Яна III, Музею ім. князів Любомирських, Музею наукового товариства ім. Тараса Шевченка та ін. Сьогодні у Львівському історичному музеї зберігається понад 330 тисяч музейних предметів, поділених на 34 окремі групи збереження. Однією з найбільших фондів груп є зброя, до якої і входить колекція артилерії музею. Очевидно, що й описаний нами органок увійшов до колекції новоствореного Львівського республіканського історичного музею. Політика відносно музейної справи в Україні, котру вели управлінські органи, була спрямована, передусім, на виконання партійних пропагандистських завдань. Це, звісно, суперечило збереженню цілісних збройних музейних колекцій, які завжди демонструють історичну військову славу. Тому досить часто виходили накази та постанови про передачу частини фондів з одного музею в інший [30].

На підставі наказу РНК № 515 від 7 грудня 1945 року, з фондів Львівського республіканського історичного музею (сьогодні – Львівський історичний музей) 19 березня 1946 року завідувачем фондів Свенціцькою В. І. та директором ДРІМ Ніколаєнко було складено акт про передачу до Державного історичного музею УРСР (сьогодні – Національний музей історії України) «певну кількість одягів, музейної зброї та нумізматики». Предмети згідно з актом від 19 березня 1946 року кожен окремо описані не були, лише вказано загальну кількість речей кожної групи. До акта додаються два списки: № 16 – доволі загальний, № 18 – розгорнутий [31].

18 травня 1946 року у Києві коробки з музейними предметами відкривала комісія у складі хранителя

фондів Історичного музею у Києві Шевченко Л.П., завідувача фондів Музею Саїтової В.І., наукових працівників Величко І.Л. та Сидоренка В.О., яка склала акт № 21 від 18 травня 1946 року про те, що між надісланими речами, згідно з попередньо складеним актом від 19 березня 1946 року і списків № 16 та 18, недостає деяких предметів з групи «зброя» та «нумізматика», а також не надіслано супроводжуючий колекційні речі список [29, 31].

Очевидно, саме на цьому етапі й було втрачено інформацію про походження органку XVII ст. Важко сьогодні стверджувати, чому саме це відбулося. В Національному музеї історії України на облік органок зареєстровано у 1980-х роках [27].

Висновки. Музейна реформа в Україні не пройшла безслідно. Наслідки цих реформувань ми долаємо й досі. Багаті колекції розпорошувалися, досить часто без належного документального супроводу, або, на жаль, супровідна документація таких дій не завжди збереглася. А тому доволі часто в інвентарних книгах сказано «предмет надійшов з фондів до 19... року», наприклад. Таке явище доволі часто призводить до помилкової атрибуції або значно ускладнює її. Ґрунтовне вивчення долі кожної окремої гармати, збереженої в українських музеях сьогодні, дасть змогу відслідкувати історію музейних колекцій міжвоєнного та повоєнного періодів.

Перспективою дослідження є подальша атрибуція описаного органка шляхом пошуку інформації в документальних джерелах XVII–XIX ст.

1. *Грушевський М.С.* Опис Львівського замку р. 1495 // Записки наукового товариства ім. Шевченка. – Львів, 1896. Т. 13. – Кн. 4. – С. 1–12.
2. *Крип'якевич І.* Історичні проходи по Львові / Іван Крип'якевич. – Львів: Каменяр, 1991. – 168 с.; Крип'якевич І., Гнатевич Б., Стефанів З. Історія українського війська (від княжих часів до 20-х років XX ст.).
3. *Яворницький Д.І.* Історія запорізьких козаків: У 3 т. / Д.І. Яворницький; з рос. пер. І. Сварник. – Л.: Світ, 1992. – 3 т. – ISBN 5-11-000907-4.

4. *Czolowski A.* Muzeum Narodowe imienia krola Jana III. Przewodnik tymczasowy. – Lwow: drukarnia W. Szyjkowskiego, 1909. – 34 s.
5. *Czolowski A.* Muzeum Narodowe imienia krola Jana III i jegozadania [text] / A Czolowski // *Sztuka.* – 1911. – № 1. – S. 5–7.
6. *Muzea Gminy miasta Lwowa* / A. Czolowski, K. Badecki, R. Mekicki, M. Harasimowicz, S. Zarewicz, H. Ciesla. – Lwow, 1929. – 318 s.
7. *Sprawozdanie Dyrekcji Archiwum miejski ego dzialnoscni w latach 1935 I 1936* / A. Czolowski, K. Badecki, R. Mekicki. – Lwow, 1937. – 23 s.
8. *Mekicki R.* Museum narodowe im. Krola Jana III we Lwowie. Przewodnik po zbiorach z 12 tablicami. – Lwow, 1936. – 136 s.
9. *Сидоренко В.О.* Зброезнавство як спеціальна історична дисципліна (За матеріалами історії України XVI – першої половини XVII ст.) // *Історичні джерела та їх використання.* – К., 1966. – Вип. 2. – С. 269–279.
10. *Сидоренко В.О.* Зброя місцевого виробництва на Україні епохи визвольної війни // *Український історичний журнал.* – К., 1978. – № 9. – С.75–80.
11. *Сидоренко В.О.* Зброя XVI–XVII століть на Україні – пам'ятка історії та мистецтва. (Матеріали на допомогу лекторові). – К., 1970. – 19 с.
12. *Апанович О.* Збройні сили України першої половини XVIII ст. – К., 1968. – 224 с.
13. *Жолтовський П.* До історії художнього металу на західних землях України в XIV–XVII ст. // *Матеріали з етнографії та художнього промислу.* – К., 1957. – № 3.
14. *Жолтовский П.* Художественный металл. Исторический очерк. – К.: «Мистецтво», 1972. – 113 с.; *Жолтовський П.* Художнє лиття на Україні в XIV–XVIII ст. – К., 1973. – 132 с.
15. *Палієнко В.* Невідоме з історії української артилерії // *Сурма.* – 1995. – № 1. – С. 97–104.
16. *Мальченко О.* Арсенали українських замків XV – середини XVII ст.: монографія / О. Мальченко. – К., 2004. – 398 с.
17. *Мальченко О.* Орнаментована артилерія на Правобережній Україні (XV–XVIII ст.). – К., 2009. – 284 с.
18. *Мальченко О.* Museum artilleriae ucrainicae saeculi XV–XVIII. Parsprima. Українські гармати в зарубіжних музейних колекціях. – К., 2011. – 216 с., 84 ст. ілюстр.

19. Білуцак Т. Дослідження обороноздатності середньовічного Львова XIV–XVIII ст. на основі аналізу архівних та музейних джерел // Історико-культурна спадщина: збереження, доступ, використання: матер. наук.-практ. конф., м. Київ, 7-9 квітня 2015 р., Національний авіаційний університет / редкол. Тюрменко І.І. та ін. – К.: «Талком», 2015. – 384 с.
20. *Верхотурова М.* Ручна короткоствольна залізна кована бомбарда з колекції Львівського історичного музею «Археологія & Фортифікація України». Збірник матеріалів V Всеукраїнської науково-практичної конференції / [редкол.: О.О. Заремба (відп. ред.) та ін.]. – Кам'янець-Подільський: ПП Буйницький О.А., 2016. – С. 203–206.
21. *Карман У.* История огнестрельного оружия. С древнейших времен до XX века. / Пер. с англ. М.Г. Барышникова. – М.: ЗАО Центрполиграф, 2006. – 299 с.
22. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.reenactor.ru/ARH/PDF/Zeugbuch_Kaiser_Maximilians_I.pdf.
23. История отечественной артиллерии. Том I. Книга I./ [редкол.: С.С. Варенцов (отв. ред.) и др.]. – М., 1959. – С. 145–148.
24. *Бехайм В.* Энциклопедия оружия (Руководство по оружейведению. Оружейное дело в его историческом развитии от начала средних веков до конца XVIII в.) / Пер. с нем. А.А. Демидов и др., отв. ред. С.В. Еременко. – СПб., 1995.
25. Средние века. Эпоха Ренессанса: Пехота – Кавалерия – Артиллерия / Ф. Функен, Л. Функен; Пер. с фр. М.Б. Ивановой. – М.: ООО «Издательство АСТ»: ООО «Издательство Астрель», 2002. – 146 с.: цв. ил. – (Энциклопедия вооружения и военного костюма).
26. Національний музей історії України в Києві. Фондова група «Зброя» № 3-1496.
27. Національний музей історії України в Києві. Інвентарна картка Музею № 3-1496.
28. Національний музей історії України в Києві. Книга надходжень Музею № 16212.
29. Терський С.В. Реформування музеїв Галичини на початку Другої світової війни // Військово-науковий вісник. – Вип. 19. – Львів, 2013.
30. Львівський історичний музей. Фондова група «Зброя».
31. Національний музей історії України в Києві. Документи з архіву Музею.

Надійшла до редколегії 07.02.2017 р.

Рецензент: *С.В. Терський*, доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії України та етнокомунікації, Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів.

Верхотурова М. А.
ОРГАНОК КОНЦА XVI – НАЧАЛА XVII ВЕКА ИЗ
КОЛЛЕКЦИИ НАЦИОНАЛЬНОГО МУЗЕЯ ИСТОРИИ
УКРАИНЫ В КИЕВЕ

В статье тщательно проанализировано органок конца XVI – начала VII ст. из коллекции Национального музея истории Украины в Киеве. Кратко описана история появления и технология использования многоствольной артиллерии. Рассматривается по актовым источникам состояние использования этого вида артиллерийского вооружения в украинских замках и городах в XVI–XVII ст. Исследована музейная история органка.

Ключевые слова: органок, многоствольная артиллерия конца XVI – начала XVII ст., инвентарные описи украинских замков, Национальный музей истории Украины в Киеве, Национальный музей имени короля Яна III во Львове.

Verkhoturova M.
ORHANOKOF 16TH AND BEGINNING OF 17TH CENTURIES
FROM THE COLLECTION OF THE NATIONAL MUSEUM OF
HISTORY OF UKRAINE IN KIEV

This article deals with the detailed analysis of an orhanok dating back to the end of 16th and beginning of 17th centuries which is a part of the collection in National Museum of the History of Ukraine in Kyiv. The history of introducing multi-barrel artillery and its using technology are briefly described here. It is researched by the act resources and by using this kind of artillery armament in Ukrainian castles and cities in 16-17th centuries. We also traced the museum history of orhanok here.

Keywords: orhanok, multi-barrel artillery of the end of 16th and beginning of 17th centuries, inventory of Ukrainian castles, National Museum of the History of Ukraine in Kyiv, National museum name after the King Jan III in Lviv.